

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 584/10
11.02.2010. година
Београд

Врховни касациони суд у Београду, у већу састављеном од судија Снежане Андрејевић, председника већа, Соње Бркић и Миломира Николића, чланова већа, у парници тужиоца Б.К. из Б., кога заступа пуномоћник Д.В., адвокат у Б. и М.П., адвокат у Б., против тужене Републике Србије, коју заступа Републичко јавно правобранилаштво, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Окружног суда у Зајечару Гж.2185/08 од 13.11.2008. године, у седници одржаној 11.02.2010. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДАЈУ СЕ пресуда Општинског суда у Бору П.385/08 од 19.06.2008. године у ставу другом изреке, којим је одбијен тужбени захтев преко износа досуђеног ставом првим и пресуда Окружног суда у Зајечару Гж.2185/08 од 13.11.2008. године, којом је потврђена првостепена пресуда у одбијајућем делу и предмет враћа Основном суду у Бору, као надлежном првостепеном суду на поновно суђење у том делу.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Општинског суда у Бору, ставом првим изреке пресуде, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да на име накнаде нематеријалне штете плати тужиоцу 250.000,00 динара са законском затезном каматом од 19.06.2008. године, од доношења пресуде, до исплате. Ставом другим, одбијен је тужбени захтев тужиоца преко досуђеног износа а до тражених 2.294.110,00 динара. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу плати трошкове парничног поступка у износу од 19.632,00 динара.

Пресудом Окружног суда у Зајечару Гж.2185/08 одбијене су жалбе тужиоца и туженог као неосноване и потврђена првостепена пресуда.

Против другостепене пресуде тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 399. Закона о парничном поступку - ЗПП („Сл.гласник РС“ бр.125/04), која се примењује на основу члана 55. став 2. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку („Сл.гласник РС“ бр.111/09), будући да је ревизија тужиоца изјављена против наведене другостепене пресуде пре 29.12.2009. године и нашао да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоцу је решењем Општинског суда у Бору Ки.169/03 као осумњиченом одређен притвор због кривичног дела тешко дело против безбедности јавног саобраћаја, подигнута је оптужница 26.04.2004. године по којој је вођен кривични поступак који је обустављен 12.02.2004. године, јер је јавни тужилац одустао од даљег кривичног гоњења, а оштећени није преузео кривично гоњење. Тужилац је по решењу суда био у притвору 26 дана (од 21.06.2003. до 16.07.2003. године), тада је имао 29 година, био је у радном односу, живео са родитељима и братом. Отац детета које је повређено у саобраћајном удесу истукао је тужиоца, претио је да ће га заклати, малтретирао га и више пута упућивао претеће речи кад год га сретне, због чега је тужилац трпео велики страх. Стражар у затвору је терао тужиоца да током дана стоји, није му дозволио да седне, говорећи му да није дошао да се одмара.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да је тужена Република Србија одговорна за штету коју тужилац трпи, да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете у смислу члана 200. Закона о облигационим односима и обавезали тужену да тужиоцу накнади штету за душевне болове због неоснованог лишења слободе у износу од 250.000,00 динара са затезном каматом од 19.06.2008. године до исплате. Преко овог износа су захтев тужиоца за исплату још 2.044.110,00 динара, одбили.

Ревизијом тужиоца се основано указује да су одлучујући о захтеву тужиоца за накнаду нематеријалне штете из овог штетног догађаја нижестепени судови погрешно применили материјално право.

Тужилац је у овој парници тражио накнаду нематеријалне штете за душевне болове због незаконито одређеног притвора и боравка у њему 26 дана, због понижења, психичке тортуре која треба да резултира признањем кривичног дела и кајањем. Нижестепени судови досудили су тужиоцу 250.000,00 динара за душевне болове због неоснованог лишења слободе.

Душевни болови због неосноване осуде, односно неоснованог лишења слободе представљају јединствен вид штете који обухвата све штетне последице нематеријалне штете везане за личност оштећеног, које су проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. За ову штету се досуђује један износ накнаде при чијем одмеравању суд узима у обзир све околности случаја (углед који је тужилац раније уживао у својој средини, однос средине према њему после осуде, односно после лишења слободе, тежину и природу кривичног дела, време трајања лишења слободе и све друге околности које су утицале на природу, тежину и трајање психичких болова). Такво лице може претрпети и физичке болове или страх, што оправдава досуђивање накнаде и за те врсте штете. Жртва акта тортуре такође има право на накнаду штете, право на праведно и одговарајуће обештећење уколико је претрпело штету због тортуре.

Конвенција против тортуре и других сурових и нељудских или понижавајућих казни или поступака, која је усвојена 10.12.1984. године у Њујорку (ратификована 20.06.1991. године, „Сл.лист СФРЈ“ бр.9/91), у члану 1. прописује да у смислу те Конвенције израз „тортура“ означава сваки акт којим се једном лицу намерно наносе бол или тешке физичке или менталне патње у циљу добијања од некога или неког трећег лица обавештења или признања или његовог кажњавања за дело које је то или неко треће лице извршило или за чије извршење је осумњичено, застрашивања тог лица или вршења притиска на њега или застрашивања или вршења притиска на неко треће лице или из било ког другог разлога заснованог на било ком облику дискриминације, ако тај бол или те патње наноси службено лице или било које друго лице које делује у службеном својству или на његов подстицај или са његовим изричитим или прећутним пристанком. Тај израз се не односи на бол или патњу који су резултат искључиво законских санкција, неодвојивих од тих санкција или које те санкције проузрокују. У члану 11. Конвенције прописано је да свака држава врши систематски надзор над правилима, упутствима, методама и праксом саслушања и над одредбама у вези са чувањем и поступањем на било који начин са ухапшеним, притвореним или затвореним лицима на територији под њеном јурисдикцијом, а ради спречавања сваког случаја тортуре. У члану 14. прописано је да свака држава у свом правном систему жртви неког акта тортуре гарантује право добијања накнаде и праведног и одговарајућег обештећења, укључујући и средства потребна за што потпунију рехабилитацију. Овај члан не искључује никакво право на обештећење које би имала жртва у складу са националним законодавством.

Околности овог случаја указују да тужиоцу припада новчана накнада нематеријалне штете због повреде слободе, за који вид штете му је досуђена новчана накнада у износу од 250.000,00 динара. Међутим, како се из разлога наведених у пресудама нижестепених судова не може закључити да ли је тужилац трпео и страх јачине и трајања који оправдава досуђивање накнаде за овај вид штете и да ли је тужилац за време неоснованог лишења слободе трпео велике физичке и психичке патње због понашања службеног лица према њему, на начин који је забрањен или за који се разумно верује да представља забрањено понашање (тортура), Врховни касациони суд је закључио да је због погрешне примене материјалног права изостало утврђивање свих релевантних чињеница важних за одређивање накнаде нематеријалне штете у већем износу, у оквиру постављеног захтева, за тортуру и за страх, јер захтевом у тужби поједини видови штете за коју се накнада тражи, нису разлучени.

Кад је у питању процесни значај захтева за поједине видове нематеријалне штете, треба имати у виду да захтев за правичну новчану накнаду мора бити одређен за сваки вид нематеријалне штете појединачно и кад је штета проистекла из истог животног догађаја. Ако тужбени захтев за накнаду више видова нематеријалне штете није јасно опредељен, а суд није поступио по одредбама члана 109. ЗПП, или је оштећени остао при захтеву за исплату једног новчаног износа за нематеријалну штету у целини, суд ће и по таквој тужби поступати и одлучити о тужбеном захтеву, ако на основу чињеничних навода оштећеног може да разлучи поједине видове нематеријалне штете. У том случају, правичну накнаду суд ће одредити за сваки поједини вид нематеријалне штете у оквиру постављеног тужбеног захтева у целини. Ако оштећени истакне одвојене захтеве за поједине видове нематеријалне штете, али их не означи у складу са законом или погрешно определи њихову садржину, а тај недостатак у поступку претходног испитивања тужбе не буде отклоњен, суд је овлашћен да на основу чињеничних навода оштећеног сам разлучи поједине видове нематеријалне штете у складу са законом и да о њима одлучи.

Како је због погрешне примене материјалног права изостало утврђење свих важних чињеница од којих зависи висина накнаде нематеријалне штете коју је претрпео у овом штетном догађају, Врховни касациони суд је на основу члана 407. став 2. ЗПП укинуо нижестепену пресуду у овом побијаном делу и одлучио као у изреци.

У поновном поступку, првостепени суд ће отклонити недостатке на које је овом одлуком указано, употпунити у том смислу чињенично стање и донети закониту и правилну одлуку.

Председник већа - судија

Снежана Андрејевић, с.р.